

הבום של אורי שנער: מיסטר קשת לשעבר מסתער על האינטרנט מהווסט וילאג' <<< עמ' 10 • מתארחת: מה הפיל הרוח? >>> עמ' 9

ידיעות אחרונות

ידיעות אמריקה

החוף המזרחי • גיליון 3/10 • יום שישי, כ"ט טבת תש"ע, 15.1.2010

לגדל ילדים באמריקה

אורי זומר בדק מה זה אומר להיות הורה ישראלי באמריקה. עכשיו הספר <<< עמ' 8

להיות אבא

באמריקה

שישה חודשים אחרי שאודי זומר ורעיתו נחתו באמריקה הם הפכו להורים. אחרי הילד השני אודי הבין שהוא צריך להבין טוב יותר את החוויה של הישראלי המגדל ילדים באמריקה. התוצאה היא הספר "קרובים רחוקים"

■ אילן שפית

אתה מסתכל על כל ההורים הישראליים השונים האלה והמגוון העצום בטיפוסים ובאנשים ובעולמות ובסיפורים". רגע, אני מפסיק אותך, אבל בגלל שבחרת את הנושא הזה, אתה בעצם מבין היחידים שהמגוון הזה נחשף לעיניהם, בזכות הראיונות והבדיקה המתמשכת. "יחד עם זאת", הוא ממשיך, "יש לכל מגוון החוויות הזה משהו משותף".

מה בדיוק? "אני לא בטוח. קשה לי להגדיר את זה. יש הורים שמה שמעסיק אותם זה הזהות שהם יתנו לילדים שלהם. יש כאלה שמעסיקה אותם ההשתלבות בחברה האמריקאית".

ההורים אכלו פלאפל

אודי זומר גדל בירושלים, בגבעת מרדכי, שם הייתה לו "ילדות שכונתית", כהגדרתו. הוא בחר ללמוד פסיכולוגיה קלינית "בגלל שיש לי כמה מקרים קליניים במשפחה שרציתי להתמודד". את אשתו, הוא אומר, פגש במחלקה הסגורה באברבנאל. שניהם עשו שם התמחות בפסיכולוגיה קלינית. אחרי המסלול הארוך של המאסטר בישראל הוא הרגיש כי עכשיו הוא יכול להמשיך הלאה ובחר במדעי המדינה להמשיך לימודיו, תוך התמקדות במיסודים פוליטיים, בחוקה בהקשרה האמריקאי ובהקשרים אחרים, בתהליכי קבלת החלטות. היום, כשהוא מרצה באוניברסיטה של מדינת ניו-יורק באולבני, הוא מתמקד במוסד בית המשפט העליון של אמריקה מתוך ניסיון להבין את הטיפוסים הייחודיים המאכלסים אותו.

רעיתו מחזיקה כעת בקליניקה פרטית במנהטן ובנוסף היא עובדת בבית חולים ציבורי במחלקה פסיכיאטרית. "שנינו מאוד עסוקים בעניין של ההורות", הוא אומר. "יש משהו מאוד שיוויוני בגידול הילדים. משהו שאנחנו משקיעים בו הרבה מחשבה וזמן. אני חושב שההורות משפיעה בצורה סופר משמעותית על הזוגיות. אנחנו פשוט מתעסקים בזה הרבה. לצאת ערב ולדבר על עצמנו זה לא משהו שקורה הרבה".

כשלושים ראיונות שקיים מובאים בספר תשעה ראיונות וסיפורים ומכלול של דוגמאות ותובנות מהאחרים. אנו פוגשים בבני זוג שהגיעו לארצות הברית עוד לפני קום מדינת ישראל ושמטפחים כאן כבר דור שלישי או באם חר-הורית המגדלת את בתה בנו-יורק, באם אחרת שחווית הלידה שינתה את כיוון חייה בכך שהפכה בעצמה לסייעת לידה ועל הורים צעירים שגילו מחדש את הקשר עם הוריהם שלהם, שנותרו מעבר לים, בישראל.

דרך הראיונות וקטעי הראיונות מנהל זומר בעצם דיון המנסה להבין נקודות חשובות בחוויה הזו, של להיות הורה ישראלי באמריקה ואיך היא משפיעה על כל שלושת המרכיבים: ההורות, הישראליות והחיים באמריקה.

"יצאתי מהראיונות מאוד נסער", מספר זומר. "אנשים פותחים בפניך את העולם הפרטי שלהם, חושפים את עצמם, ובסופו של דבר התמודדתי עם זה שזה מאוד נגע לי. מאוד ניסיתי לחבר חוטים גם בסיפור של המרואיינים וגם ביניהם לסיפור שלי. הייתי מסתובב ימים אחרי זה עם מחשבות. ניסיתי להעביר את הסיפורים והדמויות בספר וגם את הרעיונות כחלק מהשיחה במקום לכלול אותם בצורת תיאור תיאורטי. המוקד הוא החוויה של ההורות ומה שעובר על ההורים, והרגשתי שבסיום אני צריך לדבר בצורה יותר מפורשת על מה אפשר להעביר לילדים מחווית הישראליות, מה זו ישראליות מעבר לים? עכשיו, כל הורה ישראלי כאן יגיד לך: אני מעביר להם ישראליות! אבל מה זה הדבר הזה? מה באמת עובר? מה הילדים מקבלים? אני מנסה לענות על זה במושגים של שפה, אוכל, קשר עם המשפחה, איך באים בקשר עם אנשים. הספר הזה בעצם אומר שכשאתה חי בארץ יש תחושה שיש דבר כזה שנקרא ישראליות ושכולם חולקים אותו. וכשאתה בא לכאן

אודי אומר לי כי בכתובת הספר הוא עסק בשאלה העצמית, מה קורה לי כהורה? אבל בבירור הוא עוסק גם בשאלה מה קורה לי כישראלי? כהורה ישראלי החי באמריקה? דרך טובה לשאול את השאלה הזו, הוא מצא, היא להציץ לחייהם של הורים ישראלים אחרים, וכך נולד הראיון לספר. במשך שנה וחצי, לצד עיסוקיו האחרים, נרד אודי ברחבי ארצות הברית, למקומות בהם יכל לקיים ראיונות עם הורים ישראלים אחרים, ולשמוע את סיפוריהם, חוויותיהם, מחשבותיהם. את הראיונות פתח תמיד עם אותה השאלה: "איך מתקשרים המקום בו גדלת והאופן בו גידלו אותך, לחוויה שלך כאמא ולאידך שאת מגדלת את הילדים?"

בראיונות, הוא אומר, השתמש בכישוריו כפסיכולוג, המקשיב ולא מתערב, שואל שאלות מכוונות אך נמנע מלשים דברים בפי המרואיינים. אל המרואיינים עצמם הגיע דרך חברים וחברים של חברים, ובשרשראות של אי-מיילים. מתוך

בשבועות האחרונים זוכה ספרו של אודי זומר לתשומת לב מרשימה בקרב התקשורת הישראלית כפי שזו מגיעה לפינה זו של העולם. כתבות וראיונות באתרים של ynet ו"הארץ", ראיון בתוכנית של ירון לונדון ומוטי קירשנבאום בטלוויזיה הישראלית, ועוד. גם כשאנחנו נפגשים לשוחח בבית קפה באיסט וילאג', כמה שבועות לפני שהסערה התקשורתית הקטנה החלה סביבו, הוא מבקש לדעת אם הראיון יתפרסם גם בישראל. אני קצת מופתע, הן מהעניין של אמצעי התקשורת בישראל בספר והן מהחשיבות שמייחס מחברו לפרסום בישראל. אני מופתע מכיוון שבעיני הספר, "קרובים-רחוקים: הורים ישראלים באמריקה", הוא חשוב ורלבנטי, אבל הוא חשוב ורלבנטי בעיקר לקבוצה אחת של קוראים: ישראלים המגדלים, גידלו או יגדלו ילדים בארצות הברית. במילים אחרות: אתם. אנחנו.

שריר ההורות

אודי זומר (35) הגיע לארצות הברית עם רעיתו, מיכל, לפני למעלה משש שנים. מיכל באה במטרה להשלים את לימודי הדוקטורט בפסיכולוגיה קלינית. אודי, שלמד פסיכולוגיה בישראל, החל כאן במסלול לימודי דוקטורט במדעי המדינה באוניברסיטת סטוני ברוק, שבלונג איילנד. אבל שישה חודשים אחרי שנחתו בארצות הברית הפכו שני האקדמאים הצעירים לדבר נוסף. הם הפכו להורים. אודי מתייחס להפיכה לאבא כ"חוויה מנערת, דבר מאוד חזק שקרה לי בגלל הרברים שגיליתי על עצמי, חוויה שמילאה אותי והוציאה ממני דברים שלא ידעתי שיש בי, או שלפחות לא יצאו אף פעם. לאח שלי אמרתי שגיליתי את שריר ההורות, שריר שאתה לא יודע שיש לך אותו לפני שהוא שם".

כשנתיים אחרי הולדתה של הבת, טליה, נולד אחיה, אורי, ושריר ההורות של אודי רק הלך והתחזק. הוא גם מהר מאוד הבין שבמקביל או במשולב לשינוי שעובר בו כשהוא נעשה יותר ויותר הורה, הוא עובר שינוי נוסף, או לכל הפחות מתמודד עם דבר נוסף הקשור בזהות שלו כישראלי. כהורה מודע לעצמו, הוא גילה שהוא נאלץ להתמודד ישירות עם שאלת הזהות, עם שאלת הישראליות, עכשיו משמפקדים בידיו ובידי רעיתו שני ילדים שהסביבה שלהם תעצב אותם כבעלי זהות אמריקאית, בעוד שרק הם יוכלו לדאוג לעצב בהם זהות ישראלית.

ירוק מסוכן

בת הים הקטנה פוצחת בשיר, גורדי שחקים

מתנודדים ברוח והאריחים מתמוטטים באמבטיה

הרוח הזאת, כמו בסוף השבוע האחרון, מאיימת עלי עוד מתוך הבית. אני שומעת אותה שורקת, צופה בה מעיפה בסערה לשמיים שקיות נייר, שממשיכות להתרוצץ הרבה מעבר לקומה עשירית. היא גורמת לי לשקול בכובד ראש, עם הרבה טיעוני נגר, כל רעיון של יציאה מהבית. דרך חלון המטבח אני רואה את הבריכה של פארק רוקפלר, שקפאה לגמרי, ושוב אני תוהה לאן עפים הברווזים. אני נזכרת במסע הפלאים של נילס הולגרסון, גיבור סדרת הילדים האהוב, שכושף על ידי ננס בשל התנהגותו העצלנית והמתעמרת והצטרף ללהקת אווזי הבר במסעם לאזור הדרום ואיך רק הם, האווזים, הצליחו ללמד אותו להתנהג כמו בן אדם. איפה את היום, המפקדת אקא?

זו שעת אחר צהריים של יום שבת. בת הארבע שלי יושבת עם חברה בסלון, שתיהן מרותקות למסך הטלוויזיה. הן לא שמעו על נילס. הן צופות בגיבורתן הבלתי מעורערת, הנסיכה אריאל, בת הים הקטנה. הגרסה המצוירת של דיסני ריככה והמתיקה את המקור העצוב של האנס כריסטיאן אנדרסן. אמנם גם כאן אריאל מקבלת זוג רגליים ויוצאת מהמים, אך כאן חוסכים מהצופות הרכות, שהיא הסכימה מראש לכך שכל צעד שלה ילווה בכאבים, כאילו סכינים חדים מפלחים את רגליה. אצל כריסטיאן אנדרסן אין סוף שמח עם חתונה ולבבות וויקוקים. אצלו הנסיך מתחתן עם נסיכה אחרת, בת מינו, ולא עם יצור הכלאיים שוויתרה על חיי נצח ומכרה את קולה (לשונה נחתכה על ידי מכשפת הים) על מנת להיות איתו. אריאל של אנדרסן נענשת. מכינה את עצמה להפוך לקצף גלים.

"אני רוצה להיות חלק מעולמם", שרה הגרסה אדומת השיער של דיסני מתוך המים, בקול מתוק ומהפנט. בנות הארבע מרותקות למסך כשלפתע השיר מופרע על ידי קולות נפץ. זה לא נשמע כמו מרף שקרס אלא קול התנפצות זר, שבא מבפנים. אנחנו מגיעות לחדר האמבטיה ומגלות שקיר שלם של אריחי חרסינה צנח והתנפץ ישירות לתוך האמבטיה של הילדים, חושף מאחוריו קיר בטון אפור ושאריות של טיח, שמן הסתם לא הצליח להחזיק. תוך דקות מהישמע הנפץ, קרלוס, איש התחזוקה של הבניין, מצטרף אלינו לאמבטיה ולאותו מבט פעור עיניים וידיים פרושות לצדדים.

קרלוס מסביר שבניינים גבוהים בעיר בנויים באופן כזה שיהיו קצת גמישים, שיוכלו קצת להתנודד ברוח מטורפת כמו של היום, וכך למנוע נזקים באמת חמורים. גורדי השחקים של מנהטן? מתנודדים ברוח כים השיבולים? "היום אנחנו זזים ועוד איך", קורא קרלוס את המחשבות שלי, ומוסיף שכנראה כאן בקיר הייתה איזו נקודת לחץ שפירקה את האריחים. קרלוס מכסה את הקיר החשוף ביריעת פלסטיק ויחד אנחנו אוספים את השברים. הוא מבטיח לחזור ביום שני בבוקר לבנות קיר אריחים חדש ומבקש שלא נשתמש בינתיים באמבטיה הזו, כי לכי תדעי. ואז, הוא מתלבט בקול רם, אם עדיף אולי שיביא איתו חומר הדבקה רגיל, כי הטיח הירוק בו משתמשים בבניין אמנם "בריא" יותר, אבל לא חזק מספיק. הנה אני כותבת שוב: החומר הירוק בריא יותר אבל לא כל כך מדביק. גונג.

הגילוי הזה הוא עבורי כבד אדום המתנפנף מול שור. אני חושבת על שעת האמבטיה הקרבה, מבינה שהיום הזה יכול היה להסתיים בבית חולים, והכל בגלל טיח ירוק! לא, זה גאוני. הוא ידירתי לסביבה, הוא לא מסוכן אם שואפים את האדים שלו מתחת לאריחים, אז לא נורא אם הוא לא מדביק. לא נורא אם מישוהו חוטף אריח קרמי בראש בזמן שהוא יושב באמבטיה ומשחק בברווזים. "חומר רגיל, קרלוס. עלי", אני נפרדת ממנו, ונשארת לתהות כל הערב על ההגיון הזה, שמכתיב שימוש בחומר ידירתי לסביבה ולא מי יודע מה ידירתי לחיי המשפחה שלי. מזכירה לעצמי שפנאטיות היא פנאטיות, גם אם היא באה בשם הנאורות ובצבעים ירוקים עזים.

ביום שני בבוקר מתייצב קרלוס כמובטח עם טיח עז ריח וחרیف אדים, משלים את הקיר החסר ומפרק עוד אחר, ליתר ביטחון, לבקרת נזקים. בעודי שואפת את אדי החומר הרעילים אני חושבת על כך שהחורף הזה חושף אותנו לסכנות גם אם נשארגו בין כותלי הבית כשבחוץ משתוללת רוח נוראית, שעל טמבליות באשר היא תמיד יהיה מישוהו שישלם את המחיר, שכשאת רוצה כל כך להיות חלק מעולם אחר, קל לשכוח את היתרונות הבסיסיים, המובנים מאליהם, של העולם הישן, ושאלא אם כן נולדת כדמות מצוירת בעולמו המופלא של דיסני, החיים לפעמים, מזמנים חוויות כמו מסיפור של האנס כריסטיאן אנדרסן.

הדור הבא לזהות המבולבלת: טליה ואורי זומר

מהם. בגלל שהם ילדים של מהגרים, המציאות שלהם לא יציבה, והילדים מוציאים מאיתנו את ההכרה בכך שאנחנו מהגרים. אני גם חושב שזה שהבת שלי לומדת בגן ציבורי בהארלם, כזה שמערב ילדים מכל מיני מקומות ודתות ושכונות וגזעים, דווקא זה עוזר לה יותר לדעת מי היא. כי כשאני מביא את הסיפור של חנוכה והיא יודעת שזה היא, משם היא באה".

אתה מרגיש שאתה אבא יותר טוב בעקבות כתיבת הספר?

"אני יכול להגיד רק שאני אבא שמכיר את עצמו יותר כאבא. אני לא יודע אם אני אבא יותר טוב לילדים שלי. הייתי רוצה להגיד כן, אבל אני אפילו לא יודע להגיד מה זה אבא טוב. תראה, הספר הזה הוא לא ספר עשה זאת בעצמך איך להיות הורה טוב. הוא כן חזק בלדבר על החוויה של ההורים, על מה עובר עליך. היו מן הסתם אנשים שהיו רוצים לשמוע ממני עצות להיות הורה טוב באמריקה. אבל אני לא יודע מה להגיד. אני חושב שצריך להכיר את החוויה, להבין אותה, לחוות אותה.

"כתיבת הספר הייתה מסע שחזרתי אליו שונה מהאדם שהייתי כשיצאתי ממנו וזה נתן לי תחושה של שייכות. כשאתה פוגש את כל האנשים האלה שעוברים חוויה מאוד דומה לשלך, במובן זה שלכולם יש את אותה ההתמודדות של ישראלים-אמריקאים, כלומר לא לגמרי ישראלים ולא לגמרי אמריקאים, שמתמודדים עם גידול ילדים באמריקה. והרגשתי פתאום שייך לקבוצה הזאת. פתאום אתה מגלה שאתה לא לבד".

שאלת הזהות

בניגוד למה שמוצג בעיתונות הישראלית הספר "קרובים רחוקים" איננו "מחקר" (מחקר חדש מגלה כי חווית ההורות בארצות הברית מקרבת ישראלים לישראל', הכריזה כותרת קצת נלהבת מידי באתר עיתון 'הארץ'), גם אם מחברו הוא בעל תארים אקדמאים רלבנטיים. אי אפשר להוציא ממנו מסקנות חותכות, תשובות ברורות, פתרונות לבעיות, וכל אלה יאמרו לזכותו של הספר, שכן מה שהוא עושה זה להציג שורה של מקרים, שורה של חוויות הורות של ישראלים בארצות הברית, כפי שאלה מסתכמים בשיחות ובמחשבותיו של זומר על ההורים שפגש בדרכו. שאלת "הזהות הישראלית" איננה נפתרת כאן משום שזהות היא דבר מורכב ומשתנה ובעצם בלתי אפשרי לניסוח מילולי מדויק. במקום זאת אנחנו מקבלים שורה של סיפורים מן החיים שנוגעים בנקודות מסוימות ומקבילים במקטעים מסוימים לסיפור שלנו כאנשים שגדלו בישראל וכעת חיים באמריקה ואפילו אפילו מגדלים בה ילדים. ■

כשאורי מדבר על החוויות המשפחתיות בביתו שלו הוא מביע משהו שעולה גם מפי כמה וכמה המרואיינים בספרו: בעוד כולם מציינים את החיסרון חסר התחליף בנוכחותה של המשפחה הקרובה, כמה מהם גם מעריכים את השקט והפרטיות שיש בבדידות המסוימת הזו. "סופי שבוע פה יכולים להיות מאוד מאוד אינטימיים", אורי אומר, "מגיע יום ראשון בערב ואתה מבין שבילית יומיים שלמים רק עם המשפחה, בלי שום הפרעות מבחוץ, והכמות הזאת הופכת את האינטימיות למאוד חזקה. הכמות הופכת לאיכות. זה היתרונות שהסבא והסבתא והמשפחה לא מפריעים את הרצף".

ויחד עם זאת, אורי מרגיש עד כמה הקשר עם הסבים והסבתות הוא מאוד חשוב בישראל, משהו שמאוד חשוב לאנשים להעביר לילדים שלהם, כמה הוא חשוב למרואיינים שלו וכמה הוא גם חשוב לו עצמו. "אנשים רוצים להעניק את חווית הסבא והסבתא ומאוד חשוב להם שכשהילדים יבואו לארץ הם יוכלו לתקשר ברמה יותר

עמוקה עם הסבא והסבתא, הדודים ובני הדודים. הקשר שלנו, שלי, עם המשפחה המורחבת הוא משהו שמאוד רצינו להשקיע בו. אנחנו פעמיים בשנה בישראל לא רק כדי לשמור על קשר אלא כדי ליצור קשר עבור הילדים שלי, כדי להסביר לילדים שלי מי הם, אתם בני הדודים של האנשים האלה".

"אנחנו מאוד אוהבים להסתובב בעיר", הוא חוזר לגיו-יורק בתיאר סוף שבוע טיפוסי של משפחת זומר המתגוררת בהארלם. "אנחנו אוהבים

"כל הורה ישראלי כאן יגיד לך: אני מעביר להם ישראליות! אבל מה זה הדבר הזה? מה באמת עובר? מה הילדים מקבלים?"

לאכול. לפני כמה שבועות, למשל, נסענו לשוק האיכרים ביוניון סקוור וכל האיכרים האלה מניו ג'רזי עם החזירים והפטרוזיליה שמריחה כמו פטרזיליה, ומילאנו את התיק בלחם טוב ועגבניות. כשהמשכנו לארוחת הצהריים קרה משהו מצחיק. אבא ואמא הישראלים אכלו פלאפל והילדים אכלו המבורגר.... "משם המשכנו לבארגס אנד נובל, שם חיכתה לי חוויה מאוד חזקה: בהתחלה בניו-יורק הייתי מאוד פרנאוויר. עכשיו כבר לא. אני נותן לטליה להסתובב בחנות ומידי פעם בורק שאני רואה אותה. הפעם חיפשתי אותה ומצאתי אותה מדברת עם אחת המוכרות בחנות. וזאת הייתה חוויה מאוד חזקה שהיא ילדה גדולה, שהיא יכולה לדבר בעצמה". ההפתעות האלה, הוא מוסיף, גורמות לו בכל פעם מחדש להבין שהילדים שלנו שגדלים כאן הם בעצם מעולם אחר וחשוב לו לקחת חלק בעיצוב שלה".

מה אתה רוצה ליצור מהילדים שלך?

"אני רוצה לתת להם בסיס לצמוח ממנו, קרקע שהיא גם יציבה וגם פוריה. בחווית ההגירה יש משהו לא יציב, אבל בזהות שלהם ושלי, יש את המרכיב הזה, הישראלי. והישראליות שלי ושל אשתי זה משהו שהם יזהו כמשהו שהוא חלק

לקטעים מהספר ראו האתר:

